

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוח"

הנשואות שונים, הבסיס משתף

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם... איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (א, נב - ב, ב)

יהודי בא אל ה"חפץ חיים" וצ"ל בשאלה: יהודים מתקבצים למנין אחד, וכל אחד מהם מתפלל בנשח שונה מחברו - זה מתפלל נשח אשכנזי וזה נשח ספרד, זה נשח עדות המזרח, זה נשח תימן וזה נשח האר"י... למה צריך רבוי כזה של נשחים בתפלה?

אמר לו החפץ חיים: עד שאתה שואל אותי על רבוי הנשחים בתפלה, מדוע אינך שואל אותי על האנדרלמוסיה השוררת בצבא המלך - חיל אחד בחיל רגלים, חיל אחר בתותחנים וחברו בפרשים... למה הצבא לא יהיה אחיד? למה לא יהיו כלם אותו דבר? אלא התשובה היא: "רבבות בנות עשו חיל", וביחד מביאים את הנצחון. כך גם אנו - הגנו חילים בצבא ה', יש נשחים רבים. כלם יחד עושים כבוד למלך מלכי המלכים.

ידוע מה שאמרו על הבדלי הנשחים שבין נשח אשכנזי לנשח ספרד: בנשח אשכנזי פותחים את תפלת שחרית ב"מזמור שיר חנכת הבית לדוד", ובנשח ספרד - ב"הודו", אבל כשמגיעים ל"יהי כבוד ה' לעולם" כלם מתאחדים...

לעם ישראל כלו יש יסוד ובסיס משתף - התורה והמצוות. לכלם יש שלחן ערוך, ומעבר לכך לכל שבט יש היחודיות שלו, המנהגים והמסורות שלו, וכלם אהובים לפני המקום, בתנאי שחיים יחד בשלום ובאחדות.

כידוע, כאשר החלו להדפיס בסדורים את נשח ה"לשם יחוד" ולאומרו בקהלות החסידים, התעורר פולמוס חריף סביב הענין. בראש המתנגדים היה ה"נודע ביהודה", שיצא בחריפות נגד תקוני תפלות ונשחים חדשים המדפיסים בסדורים, ובכלל זה אמירת "לשם יחוד". ידוע הבטוי החריף שכתב בתשובתו: "מתנשאים ברום לבבם, כל אחד אומר: אנכי הרוואה ולי נפתחו שערי שמים ובעבורי העולם מתקנים. אלו הם מחריבי הדור. ועל הדור היתום הזה אני אומר: 'ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם וחסידים יכשלו בם'".

למים, כשאצאצי ה"נודע ביהודה" הדפיסו מחדש את ספר שו"ת "נודע ביהודה", הם רצו 'לצנור' את הבטוי החריף ולכתב במקומו את לשון הפסוק: "ופשעים יכשלו בם". אמר להם החוזה מלובלין: סבא שלכם עשה מפושעים חסידים, ואתם רוצים לעשות מחסידים פושעים...

פעם האדמו"ר מבעלזא לא אמר "לשם יחוד". הוא הסביר זאת בכך ש"הנודע ביהודה" אמר שלא לאומרו. הוא רצה להמחיש את הגישה הנכונה למסורות ולמנהגים: אמנם אנו, החסידים, אומרים "לשם יחוד", אבל אין זה אומר שלדעתו של ה"נודע ביהודה" אין מקום. פעם במוצאי תשעה באב נגש יהודי חסידי אל ראש הכולל שלי, רבי מרדכי מן וצ"ל, בבית המדרש "בית הלל", ואמר לו שיש לו 'חיוב' והוא רוצה לעבר לפני העמוד. רבי מרדכי מן, כמובן, כבד אותו לגשת לעמוד.

אמר לו היהודי: "אבל אני רגיל להתפלל בנשח ספרד, אני אומר 'ויצמח פורקניה'..." השיבו רבי מרדכי: "קצת אנו מסימים את הצום, יום שלם

ישבנו על הרצפה בגלל הבעיות הללו של מחלוקות ופגמים בתוך עם ישראל, יום שלם התפללנו שהקב"ה יצמיח לנו ישועה, ועכשיו נתובח על 'ויצמח פורקניה'!..."

כמובן, בתקופת הקורונה התקיימו 'מניני חצרות'. השכנים, מכל החוגים העדות, התאספו והתפללו יחד באותו מנין. לא היתה אז את ה'פריוילגיה' לדון ולהתובח באיזה נשח להתפלל ומי יגש לעמוד, העקר שזוכים להתפלל. חבל שצריכים זמני מצוקה ומצבי חרום כדי להתאחד ולהתעלות מעל לחלוקי הדעות והוכחות הללו. כלם אהובים ורצויים לפני המקום, העקר שנוכח לבנו את לשמים.

אומר השל"ה הקדוש בשם האר"י ז"ל: כשם שהיו ארבעה דגלים - כך יש ארבע כתות ראשיות בישראל החלוקות במנהגיהן. כל אחד ישאר על דגלו לנהג כמנהגו.

על זה מוסיף מהרי"ץ דושינסקי: מובא שגם מי שלא יודע לכוון בתפלה, על כל פנים יתפלל את הנשח של אנשי כנסת הגדולה, כי כשהם תקנו את נשח התפלה, הם הכניסו בו את כל הפגנות הרצויות. תפלה בנשח שלהם עולה עד לשמים. למה הדבר דומה? לאדם הנוהג בדרך בדרך המלך, שגם אם אינו בקי בדרךים - הוא יגיע ליעד.

על כך רמזה התורה: "וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו" - כל אחד ינהג כמסורת העדה או המנהג שאליהם הוא משתייך, העקר שיחיו כלם בשלום ובאחדות.

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל" - כל אחד יתפלל בנשח שלמד והרגל בבית אביו.

"מנגד סביב לאהל מועד יחנו" - אף שהוא "מנגד", כלומר: רחוק מהפגנות האמתיות של התפלה, בכל זאת "סביב לאהל מועד יחנו" - יתפלל בנשח שתקנו אנשי כנסת הגדולה, ומבטח לו שהתפלה תכנס אל השער הנכון ותעלה עד לשמים.

(רבי שלמה לוננשטיין שליט"א - נאה דורש)

"רעואל" - ידיד ה'

ונשיא לבני גד אליסף בן רעואל (ב, יד)

שמו של נשיא שבט גד מזכר בתורה מספר פעמים. בתחלת פרשת במדבר, במנין בני ישראל, נכתב שמו (א, יד): "לגד אליסף בן רעואל", וכן בפרשת בהעלתך (י, ב) מזכר שמו: "ועל צבא משה בני גד אליסף בן רעואל".

רק בפסוק זה, כאשר מפרשת התורה את אפן החנייה של השבטים על דגליהם, נאמר: "ונשיא לבני גד אליסף בן רעואל", בר' ולא בד'. מדוע נכתב שמו כאן באפן שונה?

בספר "אמרי נעם" כתב, שמחלקת גדולה עלולה היתה לפרץ לגבי אפן חניית השבטים על דגליהם. דן, בכור בלהה, היה ראש הדגל של אשר ונפתלי, בני השפחות. גד, שהיה בכור זלפה, לא היה ראש דגל, אלא חלק ממחנה ראובן. הוא עלול היה להתמרמר על כך - הרי בכור הוא כמו דן, ולמה יגרע חלקו?

אך נשיא שבט גד לא הרהר ולא ערער. הוא ידע, שאת אשר הורה להם משה רבנו - על פי ה' הורה. נשיא גד קבל את דבריו באמונת חכמים, בשמחה ובאהבה.

כיון שכן, כותבת כאן התורה את שמו "אליסף בן רעואל" - שהיה רע לא-ל [ובדומה לזה מצאנו אצל יתרו, שאחד

משמותיו היה רעואל, ופרשוהו "רע אל".

כמה נזק, יגון וצער באו לעולם בגלל הקנאה ותאות הכבוד. כמה מחלוקות היו בעולם, כמה קהלות חרבו וכמה משפחות נהרסו ולמה? בגלל חשוכים קטנוניים: 'למה בחרו אותו ולא אותי? מה, נראה לכם שהוא יותר חשוב ממני? המשרה הזו מגיעה לי ולא לו... אני לא אשתק ולא אותר!'...

אדם שמקבל את רצון ה' ומותר, ואינו מנסה להתחכם - זוכה להיות "ידיד ה'".

אביו של רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל היה ממורי ההוראה בעיר גרודנא. לאחר שנפטר האב, רצו רבים מבני הקהלה למנות את רבי שמואל לרב העיר, כי כבר יצא שמעו כגדול ומפלג בתורה. חלק מיהודי העיר רצו למנות את האח הגדול יותר.

הנדון הגיע לרבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, והכרע שהאח הגדול יכהן במקום אביו.

חלק מבני הקהלה לא השלימו עם הפסק, ובכל מיני אפנים נסו לפעל כדי שימנו את רבי שמואל לרב. הדבר נודע לרבי שמואל והוא עזב את המקום, כדי שלא תהיה שום מחלוקת ח"ו.

העזיבה הזאת הביאה ברכה לכל עם ישראל!

כיצד?

רבי שמואל עלה לארץ ישראל והתמנה לרב בישיבת לומז'ה. עם הקמתה של ישיבת פוניבז' על ידי הרב פהנמן זצ"ל הוא נקרא על ידו לעמוד בראשות הישיבה, וגם היה מוסר שיעורים בישיבת גרודנא באשדוד.

השפעת דרך הלמוד של רבי שמואל הייתה יחודית. השפעתו הגדולה נכרה, ונכרת גם עכשיו, בכל עולם התורה. רבי שמואל הוא "ראש הישיבה" מאז ולדורות, ושעוריו נלמדים בכל הישיבות. הוא זכה להעמיד תלמידים גדולים ורבים, שרבה השפעתם על הישיבות בזמנו ובזמננו.

כאשר אדם מקבל את רצון ה' באהבה ומותר, ולא מתחכם - הוא נעשה "בן רעואל" - ידיד ה'.

זו מעלתם של "הדגלים", שאדם יודע מה תפקידו, ומה היחודיות שלו. הוא לא מסתובב ממרמז, לא מקנא, ולא מנסה לתפס את מקומו של אדם אחר. הוא לא מנסה "להקטין" את האחרים, הוא מנצל את הכוחות ואת העצמות שהקב"ה נתן לו, מתרומם ומתעלה, ועושה נחת רוח לבורא יתברך שמו.

*

ספור מענין מספר על רבי יעקב גלינסקי זצ"ל:

מכתב אחד היה שמור בהקפדה יתרה בביתו, ובקש שבבואו עתו יקברו אותו עם המכתב הזה. אחרי תקופה ראו אותו, פתאם, זורק את המכתב החשוב הזה.

שאלוהו בני הבית בתמימה עצומה: "מה קורה פה?"

אמר להם: "זה היה מכתב שכתב לי מרן החזון האיש, והוא כותב במכתב 'לכבוד ידידי'. אמרתי לעצמי, שכזה מכתב אני צריך אתי אחרי המאה ועשרים. כשאעלה למעלה, אני אראה שם את המכתב, בתקוה שיפתחו לפני הדלתות מחמת היותי ידיד החזון איש".

עכשיו גברה תמיהתם של בני הבית. "אם כן, מדוע זרקת פתאם את המכתב?"

אמר להם: "כתוב 'ונתנו ידידים זמירות שירות ותשבחות'. ראיתי בשם רבי חיים קניבסקי שבאר, מי הם הידידים? מי שנותן זמירות, שירות ותשבחות לקב"ה הוא נחשב לידיד ה'. החלטתי אפוא שאני ארבה בשירות ותשבחות להקב"ה. ואם יש לי 'פספורט' של ידיד ה', אני כבר לא צריך להביא את המכתב מהחזון איש..."

(רבי שלמה מילר שליט"א - נאה דורש)

אין לחקות את המעשים המבלעים של הגדולים

ולא יבאו לראות כבלע את הקדש (ה. ט.)

פעם נכנס יהודי לביתו של אדם קדוש וטהור, כי רצה ללמוד ממעשיו. והנה רואה הוא שאותו צדיק יושב ליד השלחן,

מעטף בטלית ומעטף בתפילין, ושותה כוס קפה. אמר לעצמו: "והלכת בדרכיו". איזו הנהגה נאה למדתי היום, כדאי לי לאמץ אותה לעצמי! חזר לביתו, התעטף והתעטף, ישב ליד השלחן ושתה קפה. ואם כבר לקים מצוה, כדאי לעשות זאת בהדור. לא קפה נמס עלית פשוט, אלא אספרסו ארוך מקצף [אין לי משג מה זה]...

אמר על כך ה"דגל מחנה אפרים", נכדו של הבעל שם טוב הקדוש: לא תמיד צריך לראות מה בדיוק עושה הצדיק. לא צריך לחדר לכל פנה של מעשיו. יש מעשים שהוא עושה בשקט ובהבלעה, מעשים שראויים לו ולא לזולתו.

זהו שאומרת התורה: "ולא יבואו לראות כבלע את הקדש" - אין צורך להביט במעשים המבלעים של הקדושים והטהורים. יש להם סבות רוחניות להנהגותיהם, אך לא כל הנהגה מתאימה לפשוטי עם.

ישנם ספורים רבים בהקשר זה. חסיד ראה פעם שרבו מוציא מפתח מכיסו מיד אחרי התפלה. הוא חשב שודאי מדבר במנהג שיסודותו בהררי קדש. מנהג נורא הוד. מי יודע, אולי זהו סימן לפתיחת שערי תפלה... אמץ לעצמו מנהג 'קדוש' זה. לימים התברר שהרבי פשוט התכוון ללכת לחדרו, ובדק שהמפתח ברשותו...

היצר משכנע את האדם לאמץ לעצמו 'מנהגים' קלילים, כאלו שאין בהם מאמץ רוחני, ואפילו לא גשמי.

(רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א)

אל תחמיץ את ההזדמנות!

לנפתלי אחירע בן עינן (א. טו.)

איזה שם זה "אחירע"? ממתי נותנים לילד שם כזה?

אומר רבי חיים פלטיאל: 'אחירע' נקרא כך על שם התרחשות שהיתה.

כל השבטים ישבו בתוך ענני הכבוד, חוץ משבט דן שפסל מיכה היה עמם, ולפיכך הם נפלטו מחוץ לענני הכבוד.

מי היה הכי קשור לדן מכל שנים עשר השבטים? נפתלי, שהיה אחיו גם מאב וגם מאם. לכן נשיא דן קרא לאחיו "אחיעזר בן עמישדי" - אחי, עזר לי להיות "בן עמי" שנמצאים במחנה "שד-י", בתוך ענני הכבוד. מה תאמר, שיש לנו את פסל מיכה? אנחנו לא מאמינים בו, וכל מה שהוא נשאר איתנו, זה רק בגלל מיכה.

ענה לו נשיא נפתלי: "אחי - רע" - בעיניו של הקב"ה זה רע! אי אפשר לפסח על שתי הסעפים. או שאתם עם פסל מיכה, או שאתם עם הקב"ה! "בן" - ומה חוצץ בינינו לבינך? "עינן" - ענני הכבוד! אומר ה"חפץ חיים" זצ"ל: על טעות אחת שעשו שבט דן בתחלת הדרך במדבר, הם שלמו במשך שלשים ושמונה שנה של סבל, ובזמן שמי שהיה בתוך ענני הכבוד היה לו מזון, בגדיו התכבסו על ידי הענן והוא היה מוגן מנחשים ועקרבים - הם לא זכו לזה. מדוע? הכניסה לעננים היתה בשעת יציאת מצרים. נתנו לה זמן להכנס.

לא נכנסת בזמן? השערים ננעלים!

לעצמם, שבט יהודה היה מיחד במינו. כבר בתחלה הם היו זריזים, נחשון בן עמינדב קפץ למי ים סוף הגועשים, ובנוסף, תמיד כשהיה צריך ללכת במדבר, השבט שהתחיל ללכת ראשון היה יהודה. פעם אחת הוא עשה משהו טוב, ומאז במשך שלשים ושמונה שנה הוא היה זה שהולך בראש כל המחנות.

פעלה אחת יכולה להעניק לאדם חיים טובים ולהבדיל לגרם לו בעיות לכל אורך הדרך, כמו שכבר אמר ה"חזון איש" זצ"ל, שעל טעות אחת אדם יכול לשלם במשך חיים שלמים.

חז"ל (אבות ד, א) אמרו: "אין לה אדם שאין לו שעה". יש לה שעה שבה נמצאת ההזדמנות שלך. תפסת אותה - קנית את החיים שלך!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)